

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

24. Quæda[m] quæstiones de Diuinatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

horas planta excreſcat. Et cum dæmones latentes, & abditas rerum naturalium vires perſpectas habeant, plurima edere ſubitò poſſunt, quæ cæteri admirantur. Mathematica verò Magia eſt, qua quis ſola mathematicarum artium, aut diſciplinarum ſcientia imbutus, abſque alijs rerum naturalium actionibus aliqua mirabiliter præſtat: qua ratione quidam exacta numerorum cognitione præditi multa videntur diuinare, quæ quidem additis detractiſue numeris, & ſæpius ſubductis, vel adiunctis ea ratiocinando colligunt. Eiuſdem etiam mathematicæ ſcientiæ, & cauſarum naturalium, & mechanicæ artis præſidijs teſte Medina *lib. 2. de reſta in Deum ſide cap. 7.* quoidam legimus feciſſe æneos boues mugientes, angues ſibilantes, paſſeres cantitantes, ſtatuas lapideam in menſa, vel tabula ſaltitantes, aut deambulantes. Archimedes Syracuſanus Mathematicus opera feciſſe perhibetur, tam mirabilia, vt homines, qui ea intuebantur, ſtupuiſſe, in hiſtorijs legamus. Et huiuſcemodi artem Canones, leges, & iura non damnant. Magia Dæmonis eſt, quæ notato ſitu, ortu, occaſu, & coniunctione ſyderum, & aſtorū; deſcribit annulos, imagines, circulos, & figuras, quibus expreſſe, vel occultè includuntur dæmones, qui deinde multa efficiunt. Sic etiam in vaſculis dæmones ſolent includi, qui expreſſe, vel occultè vocati, ſeſe ſponte in ea vaſcula abduunt, aut ſuperiorum Dæmonum imperio coguntur ſe in ea conferre, & recipere. Atque hæc dæmonum Magia eſt quadruplex. Vna dicitur Præſtigiatoria, qua ſit, vt oculis res aliter appareant, quam ſunt: nam cum res nullæ ſint, ſpeciem tamen rerum oſtendunt: ita vt homo ſpeciem lupi, & contrà lupus hominis ſpeciem, & imaginem referat. Altera dicitur Venefica, ſive Incantatoria, quæ certis verbis, carminibus, ſuffumigationibus, & alijs ſimilibus videtur quædam mirabiliter efficere, in quæ Dæmon ſeſe occultè infert, & intrudit. Tertia Magia dæmonis dicitur Cabaliſtica. Cabala hebraicè idem ſignificat, quod Latine, Traditio. Omnis enim doctrina humana non ſcripto, ſed verbo, quaſi per manus accepta, vocatur Cabala. Porrò duplex eſt Cabala apud Hebræos: Vna, qua ſacrarum literarum myſtici ſenſus cognoscuntur: putant enim illi, Moſen in monte Sinai legem à Deo accepitſe, & literalem eius ſenſum, ac myſticum; & poſtea ſenioribus legem ſcripto tradidiſſe, verbo autem myſticos eius ſenſus: qui ſeniores eodem modo alijs legem ſcripto dederunt, & ſenſus myſticos ſolo verbo; & ita myſticum Scripturæ ſenſum apud maiores Hebræorum ſola traditione ſuſceptum perpetuò viguiſſe. Quicquid ſit de huiuſmodi ſententia: hæc Cabala damnata non eſt. Eſt autem altera, quæ docet, in hebraicis nominibus, punctis, apicibus, lineis, accentibus, & ſpiritibus innumerabilium rerum affectiones conditiones, vires, & facultates contineri: ita vt ſi quis totam Hebræicorum nominum, literarum, accentuum, ac ſpirituum vim probè calleret, poſſet multa mirabiliter efficere. Atque hæc Cabala eſt vana, & ſuperſtitioſa; ac ideo merito iure dānata. Quarta eſt Magia, quæ Pythagorica vocatur, fortassis, quia à Pythagora cepit initium: qua quidam Magi docent nomina cum naturæ actio-

nibus, ac viribus certam habere affinitatem, quæ nos omnino lateret, quam ſi perſpectam haberemus, admirabilia multa præſtare poſſemus: ſecundum quam aiunt multos hominum caſus felices, aut inſelices poſſe prænoſci. Vt ſi duo homines bello, lite, diſputatione, aut ludo decerent, eum ſæpe victurum, cuius nomen ſyllabarum numero, virtute, aut poteſtate aduerſarij nomen ſuperauerit. Et hac ratione fuiſſe Patroclum ab Heſtore victum, Heſtorem ab Achille ſuperatum. Hæc quoque eſt vana, & commentitia Magia, in qua Dæmon occultè ſæpe adeſt, vt mentes hominum deludat. Nomina enim, & literæ ſunt hominum inuenta, & ſunt ad mentis ſenſa depromenda inſtituta. Vnde ſunt meræ nugæ eorum, qui perſuadere conantur in eis aliquid diuinitatis ineſſe, aut rerum naturalium conditiones, & affectiones virtute contiperi. Sunt enim pro varietate nationum, & gentium varia nomina, & literæ. Et otioſorum hominum eſt nomina, ſive Hebraicæ, ſive cuiuſlibet alterius linguæ pro varietate, & numero literarum, ſyllabarum, apicum, ſpirituum, & accentuum permutare, diſponere, tranſmutare, vt ea, quæ ſunt penitus abditæ, & occulta cognoscant, & futura, proſpera, vel aduerſa præſentiant. Hinc etiam apud Romanos originem habuerunt aliquæ nominum ſuperſtitioſæ obſervationes: nam cum quæſ coloniam deduceret, cum Cenſor populum, Imperator exercitum luſtraret, eligebatur is, qui dijs hoſtias immolaret, cui bonum nomen eſſet impoſitum. Cum Conſules milites deligerent, obſeruabant, vt primus miles fieret, qui bono nomine vocabatur.

Neque tamen inſiciamur, ex nominibus, præſertim Hebraicis animaduertis, & notatis literis, apicibus, & ſpiritibus, & ſyllabarum numeris poſſe myſteria aliqua, & arcana probabiliter, & verosimiliter elici, quæ audientes, vel legentes, & doctrina pia, ac religioſa, & probabili imbutant, ac etiam voluptate perfundant; vt id productis in medium exemplis, ſi opus eſſet, facile à me poſſet oſtendi.

Cap. XXIV.

Quædam quæſtiones de diuinatione.

PRIMO quæritur, An vlla ſit Diuinatione, hoc eſt rerum futurarum præſenſio, & prædictio. Epicurei omnium diuinationum genera deridebant, cenſebant omnes diuinationes eſſe meras hominum nugas, & omnes diuinatores eſſe impoſtoreſ ad continendos homines, & populos in religionis officio. Hi etenim cum negarunt, aut Deum non eſſe, aut nihil res humanas curare, aut futura fortuita non cognoscere, quippe quæ ſunt per ſe, & ſuapte natura penitus ignota, omnem diuinationem eſt medio tollebant. Contrà Stoici aſſerebant vera eſſe omnium diuinationū genera, quibus gentes utebantur, auſpicia, auguria, oracula, ſortes, omnem denique iudicariam Aſtrogiam, quam ſcientiam Chaldaeorum, & Aegyptiorum vocabant. Nam Deus eſt, quod illi multis argumentis probabant, qui rebus humanis proſpicit, ergo hominibus futura prænotiat, & prædicat, eſt enim in homines beneficus, & be-

nignus.

nigius. Nec est, cur eum dicamus futuros rerum euentus nescire, cum omnia à Deo pendeant, existant, & fiant. Sic colligebant Stoici. Peripatetici, ut refert Cicero in *libris de Diuinatione*, omne genus diuinationum, quod artis alicuius particeps erat, futuile, ut, cuiusmodi sunt auspicia, auguria, obseruationes portentorum, prodigiorum, vaticinationes ex astris, ex elementis, per sortes, ex partibus, & membris humani corporis. At concesserunt id diuinationis genus, quod nulla arte constaret, quia sunt in somnia, oracula, & vaticinia furentium, & eorum, qui morti proximi sunt, aut iam vita functi, & responsa Pythonum. Platonici utrumque diuinationis genus recepisse creduntur: nam alterius causam in Dæmones, alterius in ipsam naturam reiecit esse videtur, ut constat ex Platone in *dialogo de conuiuio seu amore*, & in *dialogo de natura*, & in *Apologia idem Plato Socratis nomine ait, eos, qui sunt morti vicini, diuinare solitos esse*. Pythagoras, ut testatur Laërtius diuinatione per auguria utebatur, & inter symbola scripsisse fertur, *Diuinationem omnem honorari*. Omnes igitur Philosophi præter Epicureos, & Cynicos, aliquam esse diuinationem crediderunt. Est reuera diuinationis aliqua: nam cum Deus omnia futura præsentiat, ut sacre literæ docent, multa suis prophetis prædixit: & eo reuelante prophete longè ante quam euenirent, præuiderunt, & ceteris prænunciarunt.

Secundò quæritur, An vaticinatio siue Diuinationis sit naturalis, an supernaturalis tantum: quod est quærare, an vaticinatio ex causa naturali existat, an solum ex Deo, hoc est, ex causa supernaturali: nam S. Gregor. *lib. 4. dialog. c. 26. ait: ipsa aliquando animarum vis, subtilitate quadam sua aliquid præuider.* S. Thom. *2. 2. q. 172. art. 1. & de verit. q. 12. a. 3. & 4. questionem mouet, an Prophetia aliqua sit naturalis & concludit, Prophetiam proprie sumptam, naturalem non esse, sed supernaturalem ex Deo: & id sacra Scriptura manifestè nos docet: nam 2. Petri. 1. legimus, non enim voluntate humana allata est aliqua Prophetia, sed Spiritu sancto inspirante locuti sunt sancti Dei homines. Dixit S. Thomas Prophetiam proprie acceptam naturalem non esse, quia si Prophetia, hoc est, vaticinatio fusius, & latius accipitur, quatenus est præsentio quædam, & prædictio futurorum ex prudentia, solertia, experientia, & coniecturis, naturales causas habet, ex quibus mens hominis ratiocinatur, & colligit futura: sicut Imperator in bello, & ciuili moderatur in administranda republica, & medicus in morbis curandis, & agricola in mittendis seminibus, plantandis arbutis, & nauta in soluenda à portu, aut retinenda navi, ex diuturna experientia, multa rerum obseruatione, magna solertia, & prudentia rerum secundum naturam contingentium futuros euentus coniectat. At naturalis vaticinatio esse non potest earum rerum, quæ certas in natura causas non habent, nec habere possunt, quoniam sunt fortuito euentus, videlicet quod sis tribus ab hinc annis Romam venturus, quod sis rex, aut Pontifex futurus, quod post quinque annos exactos, sis quartanam febrem passurus: quod post decem annos sis moriturus. Item ea, quæ ex libero hominis arbitrio pendent, in naturalibus causis non sunt: ergo non nisi diuinitus prænosci, præsentiri, & prædicti queunt. Insuper abditi, & occulti huma-*

næ metis cogitatus, & affectus per naturales causas certò cognosci non queunt. Falsum igitur est, Diuinationis seu vaticinationis vim naturalem humanæ menti inesse. Nonnulli, inquit, B. Augustinus *lib. 12. de Genesi ad litteram cap. 13. sentit, vim quandam diuinationis esse in anima humana: sed falsum id esse, multa demonstrant*. Stoici quibusdam argumentis, concludere nitentur animam humanam vim diuinationis habere in seipsa.

Primum, sic colligebant, naturaliter tributa est animæ humanæ vis quædam sentiendi, & videndi præsentia, quæ dicitur sensus, quo præsentia perspicimus: & alia sentiendi præterita, quæ est memoria, qua præteritorum recordamur: ergo tributa est naturaliter alia vis, qua futura præsentiamus, & hæc est vis diuinandi, infirmum sanè argumentum: quoniam præterita sui imagines, & simulachra in anima impressa reliquerunt: & præsentia per seipsa constant, vel in alio subsistunt, & ideo præsentia perspicimus, præterita meminimus: at futura, nec per se, nec in certis, & definitis causis sunt, si fortuita fiat, ergo certò ea prælagire non possumus.

Secundum Stoicorum argumentum erat: Anima humana externis rebus relictis per se mouetur, ut in somno, & in raptu, cum extra se ad sublimia rapitur: tunc enim quasi vinculis soluta euagatur, & per se etiam nullis rebus obiectis res alioqui occultas, & futuras cognoscit: ergo in seipsa anima humana rerum etiam futurarum simulacra, & imagines habet, nisi quod corpore impedita eas sapius non videt: sed profectò anima alligata est corpori, nec nisi per sensus rerum species, & imaginis recipit. Ad illud ex B. Gregorio sumptum respondeo, cum S. Thom. *de verit. quest. 12. artic. 3. ad 5. loqui Gregorium de Diuinatione, quæ ex causis naturalibus existit: non de ea, quæ proprie est Prophetia.*

Tertiò quæritur, An sit aliquod naturale temperamentum, aliquis corporis habitus, quo anima ad diuinationem seu vaticinationem naturaliter sit affecta, aut naturaliter præparari queat. Quidam existimant esse, aut esse posse: quia dormientes magis diuinant, quam vigilantes. Item, ij, qui atrabile valent, magis vaticinantur, quam reliqui: & fatui, stupidi, & insani magis diuinant, quam ij, qui sanæ sunt mentis: Insuper furore acti quidam multa diuinant: ij, qui morti sunt proximi, sæpe futura prædicunt. S. Thomas. *2. 2. quest. 172. artic. 3. & de verit. quest. 12. art. 4. cum prædictam quæstionem moueret, respondit, nullam esse naturalem animæ præparationem ad Prophetiam proprie sumptam, quoniam eam dat Deus, quibus vult, & quando vult: & quomodo vult, & B. Gregorius *homil. 30. in Euangelia, ait, Implet, videlicet, spiritus sanctus Cybarædum puerum, & Psalmistam facit: pastorem armentorum sycamoros vellentem, & prophetam facit: ergo quem vult Deus vatem facit, de quo dicit Apostolus 1. Corinth. 12. Hæc omnia operatur vnus, & idem spiritus diuidens singulis prout vult. Non ergo est aliqua naturalis mentis humanæ dispositio, seu præparatio, quæ sit causa necessaria vaticinationis, qua præsentem necessariò existat diuinationis, aut sine qua existere nequeat.**

Quartò quæritur, Cur qui dormiunt, magis ac sapius diuinant, quam qui vigiliant? Respondeo,

in quiete.

an quietcentibus à sensibus animo magis per species, & imagines, res ipsas representari, quam in ijs, quib⁹ sensus externi abundant rebus obiectis: sicut in aqua quæta facillè imprimitur quælibet figura, in aqua continuo motu agitata non item. Cum somnus placidus est, neque multis, crassiq; vaporibus conturbatur, tunc melius simulacra, & imagines res, quarum sunt similitudines, referunt. Nam anima intrò se colligens, & nullis externis rerum in sensibus incurrentium motibus distracta melius ipsas rerum imagines conspiciat. Unde qui de rebus maximis consultant, & decernere quippiam volunt, eligunt silentium, quietè, & tenebras, sese abdunt in secreta cubilia, fores claudunt, immo sæpe oculos occludunt. Nimirum subtrahunt sese ab externarum rerum sensu, vt facilius, & commodius cogitationi studeant, & vacent. Eadem de causa fit, vt minutè quædam affectiones animi, & corporis, quæ dum vigilamus non latent, dum somnum capimus, sentiamus, & videantur nobis multò, quam sint, maiores. Habet somnus ad vigiliam eandem rationem quam nox ad diem, silentium ad clamores, tenebræ ad lucem. Constat noctu, & silentibus cunctis strepitus etiam exiguo videri magnos: at interdiu, & vbi est magnus strepitus, magnos etiam latere: adeo vt qui iuxta Nilii ortum habitant, surdi esse dicantur. Non ergo somnus est naturalis animi dispositio necessaria ad recipiendam Vaticinationem à Deo: sed est accommodata; quia in somno, anima rerum externarum iacursibus libera, solutaque est. Et ideo Deus per quietem hominibus aliquando futura prædicat.

Quintò quæritur, Cur fatui, & stupidi magis diuinant quam iij, qui sanæ sunt mentis? Plato, & Aristoteles diuinationem in fatuis, & stupidis sæpius esse dixerunt, in quibus videlicet minimè prudentia est. Respondeo, in fatuis, & rudibus, non esse eam Diuinationem, quæ propriè est Prophetia, & Vaticinatio, sed eam, quæ naturales causas habet: fatui pro prudentia diuinationem naturalem habent: contra sapientes siue prudentes habent prudentiam pro diuinatione: sicut brutæ animantes magis diuinatione naturali valent, & præstant, quam homines. Pisces multi solènt Nautis incautis tempestates præmonstrare, auiculæ agricolis, armenta bubulcis, & minores greges alijs pastoribus, & mures in proximam domum confertim abeuntes præmonstrant incolis domus ruinam. Datus est brutis animantibus instinctus quidam naturæ pro prudentia: sic inter homines, fatuis, & rudibus, & amentibus data est diuinatio naturalis pro prudentia. Causa huius est, quia sicut brutæ animantes maiorem habent affinitatem cum causis corporalibus, sic & inter homines, iij, qui fatui, & stupidi sunt. Corporalia sensus afficiunt, & brutorum animæ, cum mente, & ratione careant, magis corporalibus afficiuntur: ita vt futurarum per naturam rerum initia, magis Brutorum animantium sensus afficiant: sicut iij, qui carent oculis, audiunt exactius, recordantur facilius, sic bruta animalia exactius sentiunt: detrahit sensus diurna mentis contemplatio: qui interius disputant, meditantur, orant, solent plura, quæ coram oculis sunt, aut dicuntur, neque videre, neque audire: Et aliquando sen-

sum functione priuati, immobiles perstant. Socrates, vt narrat Alcibiades in Coniuiio, in medio exercituum diem ac noctem stetit vsque ad solis ortum cogitabundus: eadem ratione contingit, vt qui exactissimos sensus habent, sint ad effectrices artes aptissimi, ad contemplationem non item: contra verò, qui in contemplatione plurimum valent, sint ad res tractandas parum idonei. In fatuis igitur, stupidis, & amentibus valet multum diuinatio, quæ ex causis naturalibus existit, non ea, quæ propriè Prophetia, & Vaticinatio est.

Sextò quæritur, Cur iij, qui morti sunt proximi, sæpe futura diuinant, vt Plato, & alij Philosophi obseruantes tradiderunt. Gregor. lib. 4. Dialog. cap. 26. & 27. quædam exempla proponit, quibus ostendit moribundos aliqua futura præsentire, & prædicere. Aliquando, inquit, exitura de corpore anime per reuelationem ventura cognoscunt. Aliquando verò tantum inxta hanc, vt corpus deserant, diuinum afflatu in secreta celestia incorporum mentis oculum mittunt. Id probat exemplo cuiusdam aduocati, qui paulò ante quàm moreretur, vocauit puerum suum, præparari sibi vestimenta ad procedendum iussit. Quem dum puer quasi insanire cerneret, eiusque præceptis minimè obediret, surrexit, vestimento se induit: & per viam Appiam ad beati Sixti Ecclesiâ se esse processurum dixit: cumq; post modicum ingruentes molestia esset defunctus, deliberatum fuerat, vt apud beatum Iannarium Martyrè Prænestina via, eius corpus poneretur, sed quia longum hoc ijs, qui funus eius curauerant, visum est, repente orto consilio exeuntes cum eius funere per viam Appiam, nescientes, quæ ille dixerat, in ipsa eum Ecclesiâ, quam prædixerat, posuerunt. Et postea idem probat in eodem capite quatuor alijs exemplis adhibitis, & quinto adiuncto in capite 27. de Theophanio comite, qui æris serenitatem futuram post suum obitum prædixit vxori, cum appropinquate mortis eius tempore grauissima æris tempestas obsisteret, ne ad sepeliendum deferti posset. **Profectò si moribundi vaticinantur, quæ per naturam fieri non possunt, ea præsentiant, & prænuuntiant Deo eorum mentes illustrare diuinitus, & hoc est, quod loco citato, probat B. Gregorius, quatuor, aut quinque exemplis in medium productis. Sic Iacob iamam mortiturus vocauit filios suos dicens. *Cogregamini, vt auertam, quæ ventura sunt vobis in nouissimis diebus.* Multa quoque Moses cum eius mors instaret, Israëlitis tribubus prædixit. Si verò morituri vaticinantur futura, quæ certas causas naturales habent, id faciunt, quia nonnunquam ea hora consopitis sensuum motibus, mens intro magis se colligit, ac melius, & exactius res contemplatur, quia vario, & multiplici sensuum affectu neque perturbatur, neque distrahitur. Eadem ratione fit, vt morituri facilius, & citius æris, & corporum mutationes, quæ ceteros latent, sentiant, nimirum plura descensum è cælo, æris serenitatem, solis æstium, harum rerum, & similibus exordia morituri citius aliquando, quam ceteri sentiunt: quia eorum corpora, & sensus magis his rebus afficiuntur.**

Septimò quæritur, Cur furentes sæpe multa diuinant, vt colligi potest ex B. Augustino libro duodecimo, de Genesi ad Iueram capit. 17. vbi quædam

exempla

Gen. 49.
Dicit 17.

exempla proponit eorum, qui febre correpti, & furentes aliqua futura prædixerunt. Quidam propheticum furorem, sicut etiam poeticum furorē ponunt: ita ut furentes ad vaticinandum aptiores esse fateantur. Error est, quæ sacra litera condemnant, dicere prophetas esse arreptios. Arreptij vocabantur, qui à demonibus rapiébatur: item, error est lacris literis damnatus, dicere prophetas per furorē actos vaticinari, cum Spiritu sancto inspirante locuti propheta fuerint. Quid ergo dicendum? cur furentes sæpe diuinant? Profecto, quia loquaces sunt, nonnunquam incidit in id, quod futurum est, velut qui sæpe iaculando, aliquando collimat: loquuntur quidvis, quia imaginationibus densis, & crasis, & calore instigantur: quia infani sunt, non habent, quam prudentiam solent afferre, timiditatem: & ideo nihil dissimulant, nihil tacent, omnia effutunt: nihil mirum, si aliquando dicant, quod futurum est. Item, quia furiant, & insaniant, facilius à demonibus rapiuntur, quia plus habent imaginationū, & minus prudentiæ, & quædam ex illis accipiunt, & prænunciant, & hoc est, quod B. Augustinus, loco citato, probat exemplis.

Quæritur, Cur qui atra bile abundant, & Melancholici dicuntur, magis diuinant, quam cæteri? Respondeo atram bilem non reddere homines magis idoneos ad eam vaticinationē, quæ verè propheta est, & quæ à Deo exiit: sed quia plus imaginationum habent, facilius rapi solent à demonibus, & ea prædicunt, quæ per naturam parata iam sunt, ut eueniant. Item, facilius abstrahunt à sensibus, ac proinde constantius, & peritaciū eorum mens contempletur. Insuper facilius sentiunt aëris, & corporum cælestium affectiones, & mutationes, & ideo facilius rerum futurarum per naturam contingentium exordia sentiunt.

Nono Quæritur, An Musicus concentus reddat hominem aptiorem ad diuinandum, & vaticinandum? Quæstionem mouet id, quod legimus lib. 4. Reg. 3. dixit Eliseus Propheta. *Nunc autem adducite mihi Psalterium; caneret Psalteres, facta est super eum manus Domini;* & ait: *Hæc dicit Dominus, facite alieum torrentis;* & quæ sequuntur: ergo videtur spiritus vaticinationis naturaliter affici cōcentu sonorum, aut vocum, & anima per cantum ad vaticinandum naturaliter præparari lib. 3. de diuinat. Q. frater ex scientia grauissimorum Philosophorum sic ait. *Ergo & ij, quorum animi spiritus corporibus enolant, atque extant foras ardore aliquo inflammati, atque incitati, cernunt illa profecto, quæ vaticinantes pronunciant: multique rebu inflammantur tales animi, qui corporibus iherent, ut ij, qui sono quodam vocum, & Phrygijs cantibus incitantur.* Sic ille *Resp. Musicum concentum non reddere naturaliter hominem magis idoneum ad eam vaticinationem, quæ verè propheta est, & à Deo in mētēs hominum infunditur quamuis ad eam, quæ ex causis naturalibus exiit, & verè propheta non est, sed latè, & fusè propheta nominatur, condueere queat, quatenus mentem erigit, & à sensibus abstrahit. Eliseus verò cytharædum vocauit non profanum, sed sacrum; nec profana Musica Eliseus utebatur ad vaticinandum, sed sacra: nimirum cytharædum accessit iussit, qui diuinæ laudes decantaret, & ipsius animum ad orationē*

excitaret, & erigeret, & ita oratione utebatur Eliseus, quæ impetraret à Domino spiritum vaticinandi: erat igitur Musicus cōcentus, religiosus, & facer, quo vsus est Eliseus ad orandum Deum; oratione verum utebatur, ut peteret à Domino, quod cupiebat.

Decimo Quæritur, An Balaam, & Sibyllæ fuerint vaticinati afflatu diuino? *Resp. cum S. Thomas. 2. 2. q. 172. ar. 6. ad 1. Balaam fuisse quidem ariolum, & magum, ut docent communi consensu Patres, Aug. in quæstio. ex nouo testamento. q. 39. & sermo. 103. de tempore. Orig. hom. 13. in Num. & lib. 1. contra Celsum. Basil. hom. de humani Christi generat. Glossa. Num. 22. Sed nihilominus diuino afflatu vaticinatus est, cū dixit: Orietur stella ex Iacob, & consurget virga ex Israel. Vnde Augustinus ait. Hæc ergo propheta est Balaam; non quia fuit propheta, sed Deus causam populi sui egit per illum, non voluntarium, sed inuicium: sicut propheta esse inuenitur missi à Saul ad David capiendum, & sicut Saul, cū dicitur est: nunquid Saul inter Prophetas? Sic B. Augustinus. Prohibuit igitur Deus, quo minus Dæmon, quem ille cōsulere solebat, & cuius vates erat, respōsum præberet, & ipse vsus est eo ad bona prædicandum populo Israelis, ad eius laudes prædicandas, & ad vaticinandum: Orietur stella ex Iacob. Item, Sibyllæ quamuis alienæ fide, & religione in Deum, multa tamen, quæ de Christo prædixerūt, ait S. Tho. 2. 2. q. 172. ar. 6. ad 2. ea prænunciarunt diuino afflatu, & spiritu excitata.*

Erat hoc loco tractandum, de Magorum operibus, & maleficijs, sed de his agam, cum de quinto Decalogi præcepto tractabo.

Cap. XXV.

Quædam alie quæstiones de varijs superstitionibus dissoluntur.

Primo Quæritur, An insit vis aliqua fascinationis, in hominibus, quæ aliqui aspectu, vel laudatione, & commendatione alijs hominibus, vel belluis officiat? Glossa in Paulum Gal. 3. Explicans illa verba: *quis vos fascinauit?* aperte docet, quorundam oculos esse virulentos, qui alios videndo; præsertim infantes, & pueros, inficiunt, & lædunt, quod quæ ratione fiat S. Thomas, 1. p. q. 117. ar. 3. ad 2. & lib. 3. con. Gent. cap. 103. de pot. q. 6. ar. 9. ad. 7. de Mal. q. 16. ar. 9. ad 13. videtur explicare in hunc modum. Ex acri, & vehemēti mentis cogitatione, aliquando corporis spiritus, & humores mutantur, ira enim incalefcit corpus, & timore frigescit. Vnde odio, malevolentia, inuidia variè corpora afficiuntur: quibus sic, vel aliter affectis fit quoque magna spirituum permeantium ad oculos permutatio, propterea quod spiritus subtiliores in eos transmittantur, oculi verò malè spiritibus affecti aërem sibi coniunctum ad certū spatium corrumpant. Porro aëre malè affecto, specula si tersa, & munda fuerint, contrahunt labem, maculam, & sordes: quod experientia docet in aspectu foemina, menstruo profusio inquinata: Sicut igitur specula polluitur ab aere vicino infecto, sic etiam infantum, & puerorum corpora mollia ac tenera, & proinde ad recipiendum, & patiendum apta, faciliè solent infici à circumfuso aere corrupto. Pari ratione vehemēti amore, laudatione, & commendatione tenues corporis spiritus mutantur, varièque afficiuntur, &